

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

**INNOVATSION TA'LIM MUHITI SHAROITIDA MASOFAVIY TA'LIM
TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA O'QITISHNI TASHKIL ETISH**

Radjabova Gavxar Umarovna

Qo'qon davlat universiteti "Pedagogika" kafedrasi dotsenti

+998902925459

r.gavxar69@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-5268-0321>

Annotatsiya. *Maqolada O'zbekiston Respublikasida innovatsion ta'lim muhiti sharoitida ta'lim tizimini takomillashtirish, masofaviy ta'lim texnologiyalari asosida o'qitishdagi ayrim kamchiliklarni bartaraf etish orqali mustaqil ta'lim samaradorligini oshirish, takroriylik va paralellikka barham berish, o'qituvchilar funksional vazifalarini bajarish samarasini oshirish, xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etishni nazarda tutgan islohotlar va ularni amalga oshirish chora tadbirlari atroflicha tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *uzluksiz ta'lim, mustaqil ta'lim, axborot ta'lim muhiti, AKT, savodxonlik, kompetensiyalar, masofaviy ta'lim jarayoni.*

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 19-apreldagi "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 5712-sonli farmonida 2030-yilga kelib Pisa xalqaro dasturi reytingida jahonning birinchi 30 ilg'or mamalakatlari qatoriga kirishga erishish hamda, xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish asosida o'quvchilarning o'qish, matematika va tabiiy yo'nalishdagi fanlardan savodxonlik darajasini baholashga yo'naltirilgan. Ta'lim sifatini baholashning milliy tizimini yaratish vazifasi belgilangan. Shunday ekan, biz o'quvchilarni erkin, ijodiy tanqidiy fikrlay oladigan, axborotni mustaqil izlash, tahlil qilish kompetensiyalarini rivojlantirish uchun innovatsion g'oyalar ustida ishlashimiz kerak.

Ta'limning bugungi vazifasi o'quvchilarni kun sayin takomillashtirib borayotgan axborot ta'lim muhiti sharoitida mustaqil ravishda faoliyat ko'rsata olish, faoliyati davomida bilimni mustaqil oshirish axborotlar oqimidan oqilona foydalanish, zarur ma'lumotlarni saralashga o'rgatishdan iborat.

Buning uchun ularga uzluksiz ravishda mustaqil ishlash imkoniyatini yaratish zarur.

Bugungi jadal rivojlanayotgan texnologiya asrida xalqaro talablarga javob beradigan tadqiqotlarda vatanimizni kuchli 30 talik mamalakatlar qatoriga kirituvchi bolalarni tarbiyalash, ta'lim berish uchun darslarimizni, to'garak mashg'ulotlarini, repititorlikni yangicha yo'nalishga solishimiz, o'quvchilarning bo'sh vaqtlaridan unumli foydalanishimiz uchun eng sevimli narsalarni sinchkovlik bilan o'rganib, o'sha sevimli

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

o'yini, mashg'uloti, qiziqishi tarkibiga ta'limni singdirishimiz zarur. Bular turli multfilimlar, kompyuter o'yinlari, qiziqarli musobaqalardir. Kompyuter o'yinlariga turli misollar, savollar joylab yechimini to'g'ri bajarishga qarab onlayn baholash dasturini ishlab chiqishni yo'lga qo'ysak, ta'limni nafaqat maktabda, balki, bo'sh vaqtlarida mustaqil egallashiga erishamiz. Qolaversa bu ixtiyoriy va yoqimli ta'lim olishga sabab bo'ladi. Hozirgi kunda har bir xonadonda telefon, kompyuter bor. Telefondagi qiziqarli o'yinlarni nafaqat bolalar, balki, kattalar ham o'ynashga qiziqadi.

Bugungi dars o'qituvchidan islohatni o'zidan boshlashi talab qilinmoqda, chunki o'quvchilar o'qituvchining bilganini biladi, ko'rsatganini qiladi.

Darsni tashkil etishdan oldin pedagog oldiga aniq maqsadni qo'yishi juda muhim. Darsni tashkil etishda interfaol metodlar va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida qo'llash kundan kun rivojlanib bormoqda. Bu esa o'qituvchi izlanmasa davr talabiga javob berolmay qolishini anglatadi.

Bola televideniya, kompyuterlardagi innovatsilarni kuzatib bormoqda. Uni o'qituvchidan ham kutadi.

Agar ustoz shu yangiliklarni bolalardan ham ko'proq bilishini ko'rsatib bermasa, o'quvchi oldida no'noq va qoloq ko'rinadi. Bu – pedagogik o'limdir.

Avvalo, o'qituvchi bugungacha qo'llab kelgan samarali ta'lim usullarini, innovatsiyalarni puxta o'rganib AKTdan foydalanishni, ma'lumotlarni izlashni, saralashni bilishi, o'quv dasturi, darsliklar, metodik qo'llanmalarni, yaratilgan multimedia ilovalarni puxta bilishi lozim.

Bugungi kunda, o'quv-tarbiya jarayonlarini tashkil etishning an'anaviy va noan'anaviy shakllarini qo'llash, o'qitishga zamonaviy yondashuvlar asosida shiddat bilan o'zgarib borayotgan jamiyat talablariga mos ravishda ta'lim sifatini oshirish talab etilmoqda.

Tarixdan bilamizki, XX asr boshlarida aksariyat davlatlarda maktab ta'limining maqsadlari odamlarni savodga o'rgatish bo'lgan va mazkur davrning birinchi yarmida yuzbergan, misol uchun, birinchi va ikkinchi jahon urushi, tabiat katalizmlari va ommaviy kasalliklar ta'lim sohasi taraqqiyotiga salbiy ta'sir qilgan.

XXI asrda maktab ta'limi maqsadlari o'zgarib, o'quvchilarda savodxonlik, kompetensiyalar va shaxsiy sifatlar fazilatlarni shakllantirish hamda rivojlantirish ustuvorlik kasb etmoqda. Masofaviy ta'lim texnologiyalari o'ziga xos afzalliklarga ega.

O'quvchiga qulay sharoit va muhitda ta'lim olish, mustaqil dars qilish vaqti va yo'nalishini tanlash (videodarslarni takror ko'rish mumkin) imkonini beradi.

Masalan, u kun bo'yi turli fanlarni yoki bittasini, masalan, ximiyani o'rganishi, darslikdagi ma'lumotlarni o'qishi, biror mavzu bo'yicha videotaqdimotlarni tomosha qilishi, topshiriqlarni bajarishi, hatto kichik tajriba yoki tajribalar o'tkazish, tajriba orqali o'qigan bilimlarini o'rganish bilan shug'ullanishi mumkin.

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

Dars qilishda ota-ona oila a'zolari ko'magidan foydalanish, o'zini erkin (noto'g'ri javob berib yoki vazifani noto'g'ri bajarib qo'yish xavotiri bo'lmaydi) his qilishi mumkin.

Maktabda bola o'z faoliyatini baholashiga o'rgangan, ya'ni u har doim uning natijalarini baholashini kutadi (o'qituvchidan maqto'v, tengdoshlarning olqishikabi). Bunday fikrlash tarzini shakllantirish jarayonida bola o'z muvaffaqiyatsizliklarini mag'lubiyat deb biladi, agar vazifani bajara olmasa yoki dars mavzusini yaxshi tushunmasa, savodsiz ko'rinishdan qo'rqadi. Natijada, bola o'qishga qiziqmay qo'yadi, u o'qishni faqat yaxshi baho olish, o'qituvchi va ota onasi talabiga javob berish deb qabul qiladi.

Turli ta'lim resurslaridan onlayn va mustaqil foydalanishda o'zi uchun zarur sur'atni tanlaydi yoki ota-onasi bolaning shaxsiy xususiyatlaridan kelib chiqqan holda amalga oshiradi.

Masalan, o'quv materialini o'zlashtirish uchun ko'p vaqt talab qiladigan sekin harakatlanadigan bolalar maktabda umuman hech narsa qilaolmasliklari mumkin, ammo masofaviy ta'lim/maktabda ular to'liq namoyon bo'ladi. Axir, bu yerda hech kim ularni baholamaydi, darsnin gtezt ugashidan qo'rqib, darslikdan yoki partadoshidan ko'chirishga hojat qolmaydi.

O'rta ta'lim bo'yicha o'quv dasturi barcha maktablar uchun bir xil bo'lishiga qaramay, masofaviy o'qitish ancha kam vaqt talab etadi.

Maktabda dars belgilangan vaqt davom etadi (siz bilganingizdek, 45daqiqqa), agar o'quvchi darsni o'rgangan bo'lsa va topshiriqni belgilangan muddatda noldan bajargan bo'lsa ham, u qo'ng'iroqni kutishga majbur bo'ladi. Shuningdek, agar biz maktabga borish va aksincha (ayniqsa maktab uzoqda bo'lsa) maktabdan qaytish uchun ketadigan vaqtni uyda boshqa mashg'ulotlarga sarflash mumkin.

O'quvchi mustaqil ta'lim olishda o'zini o'zi boshqarish va o'zini tarbiyalash ko'nikmalari rivojlanadi, bunday muvaffaqiyat nafaqat maktab davri da, balki keyingi kasbiy faoliyatida va hayot tarziga ijobiy ta'sir qiladi.

O'zini tartibga solish qobiliyati nafaqat o'qish va ishlashda, balki kelajakda oilada, bolalarni tarbiyalashda, sevimli mashg'ulotlarida, do'stlar va tanishlar bilan muloqotda ham zarurdir.

Masofaviy ta'lim jarayoni ishtirokchilarining AKTdan foydalanish ko'nikmalari rivojlanadi, axborot makoni, ijtimoiy tarmoqlarda ishlash madaniyati oshadi.

Masofaviy mustaqil ta'lim maktab ta'limiga mutloq muqobil emas, balki to'ldiruvchi sifatida samarali bo'la oladi va ayrim kamchiliklardan ham holi emas.

Jumladan, ota-ona tomonidan berilgan ko'mak o'qituvchi ko'magidek professional bo'lmashligi mumkin (ammo, masofaviy ta'limda shaxsiy omil muhim emas, o'qituvchi bilan internetda aloqa o'rnatish mumkin).

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

O'quvchining tengdoshlari bilan jonli muloqotda bo'lishi, ya'ni ijtimoiy so'zlashuv imkoniyatlari cheklanib qoladi.

Maktab o'quvchilari uchun masofadan o'qitishning asosiy kamchiligi, shubhasiz, jamiyatning a'zosi sifatida bolaning shaxsiyati shakllanadigan ijtimoiy muhitning yo'qligi. Shu sababli, kelajakda, jamoada ishlashda qiyinchiliklar bo'lishi, raqobat muhitida harakat qilish va mavjud sharoitlarga moslashish qobiliyati yetishmasligi mumkin.

Ota-onalarning o'zlari ham turli emotsional holatlarni boshidan kechiradi. Farzandlarining ta'lim-tarbiyaviy ehtiyojlari, yutuqlari, kuchli va zaif tomonlari haqida bilib oladi.

Ular ayrim paytlarda kuchsizlikdan umidsizlikka tushish va muvaffaqiyatdan xursand bo'lish, zarur bo'lsa tasalli berish, hayotiy tajribasi asosida dars berish, tushuntirish, bardoshli bo'lish, qoyil qolish kabi psixologik holatlarni boshidan kechiradi. Bularsiz, afsuski, bolani o'qitish texnik harakat bo'lib qoladi, ya'ni tarbiyaviy ahamiyati yo'qoladi. Masofaviy ta'lim jarayonida ota-onalar nazorati oqilona bo'lishi, bolani majburlamaslik va unga bosim o'tkazmaslik kerak (oddiy dangasalik va itoatsizlik bundan mustasno). Uning fe'l-atvori xususiyatlarini hisobga olish (ya'ni psixolog bo'lish kerak), mustaqil ishlashga odatlantirish, u uchun vazifalarni bajarmaslik, aksincha, unga o'z kashfiyotlarini qilish va undan zavqlanish imkoniyatini beradigan eng zarur narsalarga yordam berish lozim.

Maktab o'quvchilari uchun masofadan o'qitish usullarining o'ziga xosligi, innovatsionligi va dolzarbligini ta'kidlaydigan bir qator jihatlar mavjud, ayniqsa karantin davrida: a) o'quv jarayonining o'qituvchi va o'quvchining bevosita o'zaro muloqotini talab qilmaydi; asosan axborot almashinuvining elektron vositalari (videodarslar, elektron resurslar, o'quv filmlari, virtual laboratoriyalar qo'llaniladi; va b) muntazam interfaol ta'lim olish, epizodik emas va o'quv faoliyati natijalari samaradorligi uchun katta mas'uliyat o'quvchilar va ularning ota-onalariga yuklatiladi.

Hozirda, masofadan o'qitish zarur chora sifatida qabul qilindi, ammo kelajakda u turli yoshdagi o'quvchilar uchun qulay, rivojlantiruvchi va mustaqil masofaviy ta'lim olishning qo'shimcha shakli bo'lib qolishi shubhasiz.

Xulosa qilinganda, masofaviy ta'lim quyidagi hollarda samarali natija beradi:

- nogiron bolalar uchun;
- ayrim ilg'or maktablarda ta'lim olishni istaganlar, ammo hududning uzoqligi sababli yuqori malakali pedagogik yordamdan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lmaganlar;
- qo'shimcha ta'lim olish;
- ta'lim faoliyatining individual sur'atlariga mos ravishda iqtidorli bolalar bilan ishlash;

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

➤ kasallik va sabablar tufayli vaqtincha uyda ta'lim olish ehtiyoji mavjud bolalar uchun.

O'z o'rnida, masofaviy ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish o'qituvchi va ta'lim mutaxassislariga ham bir qator zamonaviy talablarni qo'yadi:

- o'z ustida mustaqil ishlash orqali kompetentlikni oshirishning eski choyondashuvidan yangi, innovatsion yechimlariga o'tish;
- o'qituvchi o'zining elektron kutubxonasini shakllantirishi, ya'ni raqamli axborot ta'lim resurslarini to'plash, saqlash, yangilash va o'quvchilariga yetkazishga o'rganish; kompyuter texnikasi, mahalliy tarmoq va internetga ulanish va ishlash imkoniyatlarini yaratish;
- didaktik, metodik va elektron ta'lim resurslardan (rasmiy ta'lim portallari va veb-saytlar) samarali foydalanish;
- ota-onalar.

Hamkorlar va hamkasblar bilan elektron tarmoqdagi hamkorlikni yo'lga qo'yish ko'nikmalariga ega bo'lishlari zarur. Shuningdek, aynipaytda, o'qituvchilarning AKT sohasidagi bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratish, ularda media savodxonlik va media madaniyatni oshirish zarurati oshmoqda. O'quv-tarbiya jarayonini o'quv-metodika'tminlash (virtual laboratoriya ishlari, ta'lim dasturlari, o'quv-uslubiy materiallar va h.k.)

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, masofaviy ta'lim muhiti zamonaviy axborot, telekommunikatsiya va vebtexnologiyalar imkoniyatlariga ko'ra rang-barangligi, kontentning barcha yoshdagi iste'molchilarga moslashtirilganligi bilan o'ziga jalb etadi. Natijada, o'quvchilarga karantin sharoitida mustaqil ta'lim olishga ko'maklashish, elektron ta'lim resurslaridan samarali foydalanish, ularga yangiliklarni tezkor ravishda yetkazish imkonini berishi jarayon ishtirokchilarida qiziqishni kuchaytiradi. Foydalanishning oson va oddiyligi, yoshidan qat'i nazar barcha o'quvchilar va ota-onalarga masofadan turib yordam berish imkonini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 29 apreldagi "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5712-son Farmoni. – T. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 06/19/5712/3034-son, 29.04.2019 y.
2. M.Pardaeva. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kompetensiyaviy yondashuvni joriy etishning metodik tizimi boshqarish. Ped. fan. dok. (PhD) ...diss. – T. : 2020.
3. M.Yuldashev. Xalq ta'limi xodimlarining malakasini oshirishda ta'lim sifati menejmentini takomillashtirish. Ped. fan. dok. ... diss. – T.: 2016.

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

4. Internet materiallari: <https://ziyo.uz>
5. Radjabova, Gavxar Umarovna. "OLIY TA'LIM MUASSASALARINING TA'LIM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH." *Oriental Art and Culture* 4.3 (2023): 725-731.
6. Umarovna, Radjabova Gavxar. "ESSENCE AND FEATURES OF THE MARKET FOR EDUCATIONAL SERVICES." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 11.11 (2023): 408-413.
7. Umarovna, Radjabova Gavxar. "HOZIRGI ZAMON IQTISODIY TARAQQIYOTIDA TASHKILOTNING INNOVATSIYON FAOLIYATINING AHAMIYATI." *Oriental Art and Culture* 7 (2021): 185-189.
8. Umarovna, Radjabova Gavhar. "FEATURES OF THE MARKET OF EDUCATIONAL SERVICES AND THE PROBLEM OF INTERACTION OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITH EMPLOYERS." *E Conference Zone*. 2022.
9. Umarovna, Rajabova Gavkhar. "CONCEPTUAL FOUNDATIONS FOR IMPROVING THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF THE UNIVERSITY MANAGEMENT SYSTEM." *International Journal of Early Childhood Special Education* 14.8 (2022).
10. Umarovna, Radjabova Gavkhar. "INCREASING THE COMPETITIVENESS OF UNIVERSITIES IN THE MARKET OF EDUCATIONAL SERVICES." *Open Access Repository* 9.11 (2022): 269-273.
11. Umarovna, Rajabova Gavkhar. "IMPROVING THE PERFORMANCE MANAGEMENT OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN." *Open Access Repository* 8.11 (2022): 81-86.
12. Umarovna, Radjabova Gavkhar. "LABOR MARKET AND EMPLOYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN." *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.07 (2022): 21-28.
13. Radjabova, Gavkhar Umarovna. "The oretical, practical and demographic aspects of labor market development in Uzbekistan." *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal* 11.3 (2021): 1070-1075.